

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Postboks 8119 DEP

0032 OSLO

Deres ref.:
25/1619-

Vår ref.:
25/02824-5

Dato:
17.06.25

Svar på forslag til Forskrift om høgare utdanning

Høgskulen på Vestlandet (HVL) takker for muligheten til å svare på høringen om ny forskrift. Forslaget til ny forskrift har vært bearbeidet i flere prosesser og HVL ser nå endelig slutten på det arbeidet som har vært gjort i sektoren over flere år med enklere forskrift og et nytt opptakssystem.

I all hovedsak så slutter HVL seg til de store linjene i forslaget, men vi har noen kommentarer til noen av punktene. HVL er en profesjonsretta høgskole som utdanner arbeidskraft til store sektorer som for eksempel helse – og omsorg, industri og skole – og barnehage. Vi ser at HVL har flere søkere som er 25 år og eldre enn det som er det nasjonale gjennomsnittet. Noen av disse går på våre fleksible studieprogram, mens andre går på våre ordinære studieprogram. Uavhengig av hvor disse går så ser HVL at det er et behov for at søkere eldre enn 23 år også få en reell mulighet for en ny sjanse i et nytt opptakssystem.

HVL gav allerede i høringen på stortingsmeldingen i 2023 sin tilslutning til flere av punktene som er gjennomført og dette står ved lag også nå. Dette gjelder:

- Avvikling av ordningen særskilt vurdering
- Fjerning av tilleggspoeng som alderspoeng, språkpoeng og tillegg for høyere utdanning/folkehøyskole
- Bevaring av realfagspoeng
- Fjerning av praksiskravet i dagens 23/5-regel

Kapittel 1 Innleiande føresegn

KD ønsket tilbakemelding om lærestedene bruker unntaket ved innpassing etter første studieår i flerårige profesjonsutdanninger. HVL bruker ikke dette unntaket for sine profesjonsstudier. HVL har et eget lokalt overflyttingsopptak hvor søkere kan søke om overflytting internt på HVL, men også fra andre læresteder. Ved overflytting så brukes forskriftens regler om kvalifisering og rangering og HVL har derfor ikke behov for dette unntaket.

Postadresse
Høgskulen på Vestlandet
Postboks 7030
5020 Bergen
post@hvl.no

Telefon
+47 55585800
Internett
www.hvl.no
Org.nr. 917 641 404

Fakturaadresse
Høgskulen på Vestlandet
Fakturamottak
Postboks 363 Alnabru
0164 Oslo

Avdeling
STUD
Studentopptak

Saksbehandler
Karin Stormo
Telefon: +47 52 70 26 46

Kapittel 2 Kvalifisering for opptak til høgere utdanning – Generell studiekompetanse

HVL støtter forslaget om å fjerne følgende regel i forskriften: §2-2 om at «universitetet eller høghskolen kan godta annan dokumentasjon av norskkunnskaper». Dette har vært oppfattet som en uklar regel både for søkere og for saksbehandlere.

HVL støtter også forslagene rundt presiseringene av kvalifisering for de som har IB som utdanningsbakgrunn.

Videre støtter HVL forslaget om at det kun er søkere om ikke har generell studiekompetanse fra norsk videregående skole som kan få generell studiekompetanse med bakgrunn i 2-årig fagskole. HVL støtter at det skal være mulig å få generell studiekompetanse med bakgrunn i høyere utdanning, men synes det nye forslaget om at man kan få dette med bakgrunn i å ha bestått ett år med høyere utdanning (60 studiepoeng) er uklart formulert. Det kommer ikke godt nok frem om dette skal gjelde løse emner fra en grad, eller om søkere kan ta løse enkeltemner på inntil 60 studiepoeng, eller om det kreves en sammenheng i emnene som for eksempel et bestått årstudie? HVL mener at presiseringen i tidligere regel om at de må ha bestått et samlet løp på 60 studiepoeng eller 2 x 30 studiepoeng bør bestå da dette sikrer en viss fordypning og sammenheng.

HVL er derimot skeptisk til forslaget med å øke aldersgrensen for 23/5-regelen til 25 år. Selv om retten til videregående utdanning er styrket det siste året så tror ikke HVL at det vil være samfunnsøkonomisk over tid om 23 åringer og 24 åringer må vente for å bli kvalifisert, eller ta opp flere fag enn de seks studiekompetansefagene for å bli kvalifisert før. I tillegg oppfatter HVL at å heve aldersgrensen til 25 år strider mot prinsippet om å få studenter tidligere inn i utdanningsløp og ut i arbeid tidligere. HVL vil derfor at aldersgrensen på 23 år beholdes.

Kapittel 3 Unntak frå krav om generell studiekompetanse og opptak på vilkår

HVL har mange søkere med bakgrunn i realkompetanse til våre fagområder, spesielt til våre studier innen helse. Som nevnt i tidligere høringssvar så er det flere utfordringer for denne søkermassen. De to største utfordringene er at mange søkere som ikke når opp på grunn av stor konkurranse, og at søkere ikke har lang nok relevant arbeidserfaring for studiene de søker på. Dagens ordning for realkompetanse er ikke tilpasset de som har behov for omskolering. HVL hadde derfor et ønske om at det skulle jobbes videre med både en kvalifiserende og rangerende prøve for denne gruppen av søkere, og savner dette i det nye forslaget.

HVL er svært fornøyd med at vi fortsatt kan tilby y-veg for en del av våre ingeniørprogram. Dette er et viktig rekrutteringsverktøy for HVL, og for å sikre ingeniører til industri og andre sektorer med behov.

Vi gjør oppmerksom på at det muligens er en skrivefeil i §3-5 hvor det står matteteknologi men det kanskje skal stå matteknologi?

Kapittel 4 Spesielle opptakskrav

I det nye forslaget åpner KD i §4-1 for at ledige studieplasser kan fylles med en lokal opptaksprøve etter hovedopptaket for å fylle ledige studieplasser. Selv om det for HVL kunne ha vært aktuelt for våre ingeniørutdanninger, så ser ikke HVL det som formålstjenlig å ha et slikt lokalt opptak basert på opptaksprøver. Slike opptak er fra tidligere erfaringer svært ressurskrevende selv om KD legger opp til at læresteder kan samarbeide. HVL stiller også spørsmål til om dette kan være med og undergrave realfag i den videregående skolen, som skal være den primære veien til høyere utdanning. I tillegg vil dette kreve ekstra ressurser av lærestedene, og vi risikerer at like studier i praksis vil ha ulike krav dersom det ikke er standardiserte opptaksprøver. Dette bidrar ikke til mer effektivitet eller samordning. For ingeniørutdanningene tilbyr HVL allerede en rekke alternative veier inn, som forkurs, realfagskurs og tresemestersordning, som alle er finansiert av HVL og ser derfor ikke behov for lokale opptaksprøver.

Avsnittet §4-4 har i det nye forslaget blitt vanskeligere å navigere i. KD bør gjøre en vurdering om den tidligere oppramsing fungerer bedre.

I avsnitt §4-7 er alle læresteder med unntak fra kravet til nivåkarakter og skolepoeng listet opp. HVL konstaterer at det store flertallet av læresteder i praksis nå har GENS som opptakskrav. Det opprinnelige opptakskravet er nå blitt unntaket og vi mener at det ville vært mer hensiktsmessig og tydeligere ovenfor søkerne å fjerne de spesielle kravene til lærerutdanningene.

Kapittel 5 Rangering av søkarar ved opptak

I avsnittet §5-1 så mangler informasjon om forkurs og forkurskvoten i dette avsnittet, samt kvotefordeling når studiet har forkurskvote, førstegangsvitnemålskvote og ordinær kvote. Det vil for eksempel være en feilslutning at førstegangsvitnemålskvoten skal være 70 % av plassene og forkurskvote skal være 20 % av plassene, slik at ordinær kvote blir gjenstående 10 % av plassene. Dette må adresseres videre.

HVL ser at KD foreslår at ved poenglikhet ved y-veg skal søkere med resultat veldig godt på fagprøven prioriteres. Dette er teoretisk en god tilnærming, men HVL erfarer at svært mange avlegger fagbrevet tett opp til studiestart og etter at opptaket er gjennomført, noe som skaper problemer i saksbehandlingen. Dette gjelder spesielt på vår nautiske utdanning. HVL foreslår derfor at dette fjernes fordi det ikke fungerer godt i praksis. Dette er også en manuell jobb å vurdere, i motsetning til alder.

Informasjonen under § 5-2 Tidleg opptak og § 5-3 Opptak til ledige plassar er byttet om i utkastet til ny forskrift, og må byttes om i endelig versjon. Angående innholdet som skal stå under § 5-3 Opptak til ledige plassar lurer HVL på om det bør forskriftsfestes at ledige studieplasser tildeles basert på søkertidspunktet?

I §5-4 foreslår KD en rangering av kvalifiseringsgrunnlagene. HVL støtter i utgangspunktet at en søker skal rangeres etter ett grunnlag. Det er ikke effektivt å måtte sjekke flere grunnlag for samme søker, men vi er usikre på om løsningen er et såpass rigid rangeringssystem. HVL er enig i at to-årig fagskole kun skal brukes om søker ikke har generell studiekompetanse norsk videregående skole, utenlandsk videregående skole, 23/-5-regelen eller høyere utdanning. Også bruken av høyere utdanning som rangeringsgrunnlag skal kun brukes om søker ikke norsk eller videregående skole, eller har fått opptak med bakgrunn 23/5-regelen.

Det er i høringsbrevet fra KD i det hele tatt lite diskusjon rundt hva en slik regel for rangering vil ha å si for de som ønsker en ny sjanse. Dette gjelder spesielt søkere som har et vitnemål som gir GSK, men som har behov for å ta opp fag for å forbedre seg. Dette må sees i sammenheng med at de som er 24 år eller eldre potensielt vil konkurrere om færre studieplasser om forslaget i §5-4 blir vedtatt. Vi vet ikke hvilke konsekvenser dette i kombinasjon vil kunne ha for poenggrensene i det vi i dag kaller ordinær kvote. KD skriver at det er mange som bruker mye tid og ressurser for å ta opp de seks fagene som inngår i dagens 23/5-regelen for å forbedre karakterene sine. Det kan godt hende, men vi tror at det vil brukes mer tid og ressurser på å ta opp fag dersom de som har et vitnemål ikke får lov til å bli vurdert etter 23/5-regelen. HVL mener det her er hensiktsmessig å skille mellom de som bruker ett år på å ta (opp) fag for å kvalifisere seg og bli rangert med dagens 23/5-regel og de som bruker årevis på å komme seg inn på de mest populære studiene i Norge. Flere av våre profesjonsutdanninger som sykepleie og vernepleie har nå høye søkertall og økende poenggrense og det er derfor ikke uvanlig at søkere bruker ett år på å ta (opp) fag for å komme inn. En såpass rigid prioritering av kvalifiseringsgrunnlagene i kombinasjon med færre studieplasser i kvoten kan gjøre at flere med vitnemål må ta opp andre fag fra videregående skole også. Ofte har et vitnemål fra videregående skole mellom 20 og 25 karakterer som da eventuelt måtte forbedres. HVL er derfor redd for at en slik rigid rangering av grunnlag i tillegg vil gi større fordel til de med økonomiske ressurser til å ta opp fag fra videregående skole. I tillegg så vil det kanskje medføre at det blir mer fokus på å forbedre andre fag enn de seks som inngår i 23/5-regelen. Dette bidrar ikke nødvendigvis til at søkerne er mer studieforberedt. HVL stiller også spørsmål til om det vil kunne skape større press på ungdommer i videregående på å prestere bedre, noe som kan føre til større frafall tidlig.

HVL stiller også spørsmål til at dette med muligheten for dobbeltrangering med bakgrunn i 23/5-regelen ikke kan ivaretas i nytt opptakssystem? Dette bør være mulig å løse teknisk i nytt system, spesielt nå som kravet til aktivitet faller bort. Det er derfor kanskje ikke like aktuelt å fjerne dobbeltrangeringen mellom vitnemål og

23/5-regelen da vi antar at bedre teknisk løsning og bortfall av aktivitetskravet vil effektivisere saksbehandlingen i fremtiden. En prioritering av rangeringsgrunnlagene vil også skape merarbeid i den forstand at man alltid må etterlyse dokumentasjon på høyere nivå om de ikke har levert vitnemål fra norsk videregående skole.

Oppsummert er HVL enig i at rangeringsgrunnlagene fagskole og høyere utdanning kun skal brukes om søkerne ikke har annen utdanning som kan gi GSK. HVL ønsker ikke en rangering av norsk videregående skole, utenlandsk videregående skole eller dagens 23/5-regelen slik det er foreslått her. Det er for uklart hva konsekvensene vil være for våre søkere og for om det vil gi reelle ny sjanser for de som har behov for dette.

HVL har også noen bemerkninger til §7-2 hvor det foreslås en økning av førstegangsvitnemålskvoten fra 50 % til 70 %, samt at aldersgrensen for å delta i denne kvoten er foreslått til å økes til 23 år. I utgangspunktet er HVL positiv til forslaget og ser flere fordeler med en prioritering av yngre søkere. Gjennomføringsprosenten for denne gruppen er ofte høyere, og vi ser en større andel av heltidsstudenter som bidrar til gode læringsmiljø på lærestedene. HVL ser betydningen av at unge mennesker kommer tidlig ut i arbeid i dagens samfunn hvor det er flere samfunnskritiske profesjoner som har mangel på kvalifisert personale. Men HVL mener det er uheldig at man ikke har materiale for å kunne se hva som er konsekvensene for et slikt forslag. Det bør derfor gjøres framskrivninger/simuleringer for å se konsekvenser før man eventuelt setter eksakt kvotestørrelser for førstegangsvitnemålskvoten.

I tillegg ser HVL at endring i kvotestørrelse kan ha uheldig konsekvenser for våre fleksible utdanninger. HVL har i dag flere utdanninger som er på deltid og som er lagt opp slik at studenter kan jobbe ved siden av. Disse studiene appellerer til en annen søkergruppe enn den mer tradisjonelle heltidsstudenten som går på campusbaserte studieprogram. Et eksempel er Bachelor i vernepleie på deltid i Sogndal, hvor vi ser at vi har et større antall møtt-studenter på 30 år eller eldre enn hva som er gjennomsnittet for resten av landet. HVL er derfor bekymret for studentsammensetningen på fleksible program når så mye som 70% av studieplassene på slike studier settes av til yngre søkere. Dette kan gå på bekostning av eldre søkere i andre livssituasjoner som trenger fleksible studieprogram. KD skriver selv at det kan være mulig å søke om unntak for førstegangsvitnemålskvoten, men HVL ønsker ikke nødvendigvis et fritak, eller å gjøre disse studiene desentraliserte. HVL foreslår derfor at fleksible studier får en mulighet til å beholde dagens fordeling av kvoteplasser og at det lages et system slik at denne informasjonen blir tilgjengelig for Samordna opptak ved innmeldingen av studier.

HVL stiller også spørsmålet til om benevnelsen Generell kvote kunne ha vært navngitt annerledes?

HVL støtter i all hovedsak forslaget om å fjerne kjønnspoeng og erstatte disse med kvote for underrepresentert kjønn. Det er likevel slik at lærestedene har behov for verktøy slik at man kan se hvilke konsekvenser innføring av en slik kvote vil ha å si for inntakskvaliteten siden den vil nødvendigvis bli lavere ved en slik kvote. HVL antar at dette kan løses i et nytt opptakssystem. Det er viktig at KD fastsetter slike kvoter med bakgrunn i søknad fra lærestedene.

Til studieåret 25/26 har ikke HVL opptak med regional tilhørighet, hverken i det samordna opptaket eller lokalt. Vi har tidligere hatt det og utelukker ikke at det kan bli aktuelt ved fremtidige opptak da vi jobber tett med kommuner og helseforetak i våre regioner for å dekke mangel på arbeidskraft. En regional kvote kan være en erstatning for regional tilhørighet, men det er en forutsetning at antall plasser i regional kvote kan settes av lærestedene selv.

Kapittel 6 Det samordna opptak

I avsnitt §6-2 foreslår HVL at setningen *Søkaren kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt* fjernes. Dette bli ivare tatt i forvaltningslovens bestemmelser hvor søkere kan be om begrunnelse og vi ser derfor ikke behov for at dette er inkludert i forskriften.

Kapittel 7 Overgangsregler og iverksetting

HVL mener at fjerning av praksiskravet for 23/5-regelen er en oppmyking av dagens praksis, slik at det ikke trengs noen lengre varslingstid for at søkere skal kunne innrette seg, og at dette kan gis virkning fra allerede fra 01.01.2026.

HVL stiller spørsmål til at det allerede i neste års opptak er foreslått en justering i kvotefordelingen før alderspoeng og andre tilleggspoeng fjernes i 27 og 28. Disse foreslåtte endringene må sees i sammenheng og det bør gjøres en konsekvensanalyse av dette før det innføres.

HVL støtter innføringstidspunktet for de med IB-diplom.

Med hilsen

Anne-Grethe Naustdal

Prorektor for utdanning

Karin Stormo

Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrivne signaturar.